



## KKK: Korduma kippuvad küsimused ohutuma sõidu kohta

### SISUKORD

1. Kas ilma turvavööta tohib sõita? Kas see on ohutu? .....	2
2. Kuidas turvavööd õigesti kinnitada? .....	2
3. Rasedus ja turvavöö .....	3
4. Kas last tohib sõidutada süles? LS § 36 (7) .....	3
5. Mis vanuseni peab lapsi sõidutama spetsiaalses turvaseadmes? .....	4
6. Kumba eelistada, kas Isofixi või turvavöökinnitusega turvaseadet? .....	4
7. Kumb on turvalisem lapse sõidutamise turvaseade – alusega või aluseta turvahäll? .....	5
8. Milline lapse turvaseade on kõige turvalisem? .....	5
9. Millised lapse turvaseadmed ja nende rühmad on olemas? .....	5
10. Mida teha, kui laps ei ole nõus sõidu ajal turvaseadmes olema? .....	6
11. Kas last võib sõidutada juhi kõrvalistmel? .....	7
12. Millisel istmel on lapsi kõige turvalisem sõidutada? .....	7
13. Kas istmekõrgendus (nn pepualus) on lapse sõidutamiseks turvaline ja millal võib seda kasutama hakata? .....	7
14. Miks on lapse sõidutamine kuni nelja-aastaseni seljaga sõidusuunas ohutum? .....	8
15. Kas last võib/on ohutu sõidutada turvaseadmes paksemate üleriietega? .....	8
16. Millistelt lehtedelt saab kõige paremat teavet lapse turvaseadmete turvatestide kohta? .....	9
17. Kas pärast liiklusavariid tuleb lapse turvaseade välja vahetada? .....	9
18. Kas lapse sõidutamiseks võib soetada kasutatud turvaseadet? .....	9
19. Kui pikk on ühe lapse turvaseadme eluiga või millal on see aegunud? .....	10
20. Kuidas peab sõidutama taksos alla kolmeaastast last? .....	10
21. Kas Eestis on olemas seadus, mis keelab rinnakuklambri kasutamist? .....	11
22. Kas Uberi või Taxify teenust pakkuvas autos võib alla kolmeaastast last sõidutada tagaistmel ilma turvaseadet kasutamata? .....	11
23. Kuidas peab bussis väikelast sõidutama? .....	11
24. Kuidas peavad lapsed sõitma koolibussis? .....	12
25. Milline on sõiduki peatoe õige kõrgus? .....	12
26. Kuidas kinnitada ja paigutada sõidu ajaks lahtised esemed õigesti? .....	12
27. Kuidas peab sõidukis lemmikloomi transportima? .....	13



## TURVAVÖÖ

### 1. Kas ilma turvavööta tohib sõita? Kas see on ohutu?

Igas sõidukis, kus on turvavöö olemas, tuleb see kinnitada.

Kinnitamata turvavööga sõitmist on võimalik kokkupõrke korral võrrelda kõrgemalt korruselt alla hüppamisega. Näiteks kui auto sõidab kiirusega 50 km/h vastu jäika seina, siis on turvavööga kinnitamata sõitjale mõjuvad jõud sarnased nagu neljandalt korruselt kukkumise korral. Maanteekiirusel on see võrdne allalangemisega 13. korruselt. Kinnitatud turvavöö hoiab sõidukis viibijat kindlalt paigal, auto esiosa deformeerumine pikendab jõudude mõjumise kestust ning vähendab seeläbi sõidukis viibijale mõjuvate jõudude suurust.

Kinnitamata sõitja võib vastu auto sõitjateruumi ja autost läbi akna välja lennates saada raskeid vigastusi. Raskete liiklusõnnetuste korral on tavapärased juhtumid, kus teelt välja sõitnud autos viibija purustab enda kehaga akna, paiskub aknast välja ja jääb rulluva sõiduki alla. Enamasti sellisesse situatsiooni sattunu hukkab.

Kui lapse pikkus ei võimalda teda sõiduki või turvavöö tootja nõuete kohaselt sõiduki turvavööga kinnitada, tuleb lapse sõidutamisel kasutada tema pikkusele ja kaalule sobivat ja nõuetekohaselt kinnitatud turvaseadet. LS § 36 (6)

NB! Ka bussis on ohtlik lahtise turvavööga sõita. Buss on kordades suurem kui auto ning seal on rohkem sõitjaid. Kui osa sõitjatest on turvavööga kinnitamata, siis liiklusõnnetuse korral on nad n-ö lahtised esemed ning võivad teisi sõitjaid vigastada või tappa. Soovitame neile turvavöö kinnitamist meelde tuletada.

### 2. Kuidas turvavööd õigesti kinnitada?

Turvavööst maksimaalse kasu saamiseks peab autoiste olema õiges asendis ning turvavöö tuleb kinnitada õigesti (ka raseduse ajal).

Õige autoistme asend ja turvavöö kinnitamise nõuded on kirjas sõidukite kasutusjuhendites:

- sõiduki istme seljatugi peab olema suhteliselt püstises asendis, mitte kaldu, et sõitja ei libiseks kokkupõrke korral turvavöö alt välja, ning sõitja peab istuma püstises asendis, selg vastu istme seljatuge;
- enne turvavöö kinnitamist tuleb ülerõivad eest lahti teha ning kinnitatud turvavööd pingutada nii, et see oleks võimalikult keha ligidal. Liiga lõdvalt kinnitatud turvavöö ei takista inimese liigset liikumist liiklusõnnetuse korral. Kui turvavöö peatab järsult keha liikumise, siis võib see põhjustada sõitjale väliseid ja sisemisi vigastusi. Lõdvalt või kaenla alt asetatud turvavöö ei hoi inimest kokkupõrke korral paigal ning ta võib selle alt välja libiseda ja isegi autost välja paiskuda;
- turvavöö diagonaalrihm peab jooksma õlanuki ja kaela vahelt üle rangluu (paljudes sõidukites saab turvavöö ülaosa kõrgust reguleerida B-piilaril) alla vastu rinda, mitte üle kaela või õlast allpool. Turvavöö ei tohi joosta käe alt, ümber kaela ega selja tagant;



- turvavöö horisontaalrihm peab jooksuma üle reite võimalikult puusade ja vaagna lähedalt, mitte üle kõhu, kus kinnitusrihm võib kokkupõrkel raskeid vigastusi tekitada – see on eriti tähtis raseduse korral;
- turvavöö õigeks kinnitamiseks tuleks seda kõvasti tõmmata ning turvavöö keel ja pannal kindlalt klõpsatusega fikseerida;
- turvavöö tuleb peale kinnitamist pingutada võimalikult tihedalt vastu keha;
- kinnitatud turvavöö ei tohi olla keerde sees. Keerdunud turvavöö ei liigu vabalt ega hoia sõitjat korralikult kinni. Turvavöö võib jõu jaotamise asemel sõitjasse lõikuda, suurendades sel viisil liiklusõnnetusse sattudes vigastus- ja surmaohtu;
- turvavöö ja keha vahel ei tohi olla kõvasid või purunevaid esemeid. Näiteks võivad telefon, pastapliiats, prillid jne sõitja taskus või riiete küljes kokkupõrke korral vigastusi põhjustada;
- ühe turvavööga tohib kinnitada ainult ühte sõitjat. Kui ühe turvavööga on kinnitatud mitu inimest, võib see ületada turvavöö tugevusvaru ning turvavööd jagavad inimesed võivad kokkupõrke korral teineteisele vigastusi põhjustada.

### 3. Rasedus ja turvavöö

Lapseootel naine peab ennast sõidu ajaks nõuetekohaselt turvavööga kinnitama ning eraldi suunajat sel juhul vaja ei ole. Turvavöö horisontaalrihm peab jooksuma üle reite võimalikult puusaliigese lähedalt, mitte üle kõhu, ning diagonaalrihm õlanuki ja kaela vahelt üle rangluu (üldjuhul saab seda esiistmetel reguleerida kõrguse regulaatorist). Iste peab olema võimalikult püstises asendis, siis jääb turvavöö horisontaalrihm korrektselt kinnitades õigesti kõhu alla.

Rasedal ei pea turvavöö olema kinnitatud, kui tal on kaasas seadusele vastav arsti kirjalik otsus turvavöö kasutamise vastunäidustuse kohta. LS § 30 (3)

Kui rasedusest tingituna ei ole võimalik turvavööd õigesti kinnitada, võib kasutada sertifitseeritud rasedate turvavöö suunajat.

Eesti seadusandlus ei reguleeri nõudeid turvavöö suunajale, vaid turvaseadmetele – igale turvaseadmele on määratud tootja sihtrühm (pikkus/kaal), kellele see sobib.

## LASTE SÕIDUTAMINE

### 4. Kas last tohib sõidutada süles? LS § 36 (7)

Last ei tohi süles sõidutada, sest see on lapsele ohtlik.

- Kui laps istub turvavööga kinnitamata täiskasvanu süles, muljutakse ta kokkupõrkes täiskasvanu ja auto sisustuse vahele.
- Kui laps ja teda süles hoidev täiskasvanu on kinnitatud ühe ja sama turvavööga, surutakse laps kokkupõrkes täiskasvanu ja turvavöö vahele ning mõlemad võivad saada üliraskeid vigastusi.



- Kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, ei jõua viimane teda kokkupõrkes üldjuhul kinni hoida. Katsed on tõestanud, et täiskasvanud inimene ei suuda kinni hoida 8 kg kaaluvat last juba kiirusel 24 km/h toimunud kokkupõrkes.
- Kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, siis väiksema kiiruse juures toimuva liiklusõnnetuse hetkel haarab täiskasvanu lapsest instinktiivselt nii kõvasti kinni, et võib haardega last vigastada.

Kuigi liikluseadus lubab alla kolmeaastast last sõidutada takso tagaistmel turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, ei soovita me seda teha, sest see on väga ebaturvaline.

Video: <https://youtu.be/ETe8bRHp9k0?t=90>

## 5. Mis vanuseni peab laps sõidutama spetsiaalses turvaseadmes?

Turvaseadme vajalikkus on otseselt seotud lapse pikkusega. Lapsi peab sõidutama spetsiaalses turvaseadmes seni, kuni neid on võimalik kinnitada sõiduki turvavööga nõuetekohaselt (umbes 12. eluaastani) ehk seni, kuni laps on juba nii pikka kasvu, et turvavöö diagonaalrihm ei jookse tal üle kaela, vaid õlanuki ja kaela vahelt üle rangluu. Kui lapsel saab turvavöö kinnitada õigesti (nii, et diagonaalrihm ei jookse üle kaela), siis ei pea ta enam turvavarustust kasutama ja piisab sõiduki kolmepunktiturvavööst. LS § 36 (6)

Kui laps ei ole aga veel selle jaoks piisavalt pikk, siis peab tema sõidutamiseks kasutama tema kaalule ja pikkusele sobivat turvaseadet.

Kuigi seadus lubab alates 15 kg raskeid lapsi sõidutada istmekõrgendusel, ei ole selle kaitse võrreldav sellega, mida pakub seljataguse, õla- ja peatugedega turvaiste. Kokkupõrke korral ei kaitse istmekõrgendusel istuva lapse pead peale autoistme seljatoe mitte miski.

Mõned lapsed saavutavad kaalu 15 kg juba väga varases eas ning sellisel juhul tuleb arvesse võtta ka lapse vanust.

Kui laste sõidutamisel sõiduauto tagaistmel ei ole kahe lapse turvaseadme tõttu keskmise turvaseadme paigaldamine võimalik, tuleb üle kolmeaastase lapse kinnitamiseks keskmisel istekohal kasutada vähemalt täiskasvanu turvavöö vöörihma. LS § 36 (8)

## 6. Kumba eelistada, kas Isofixi või turvavöökinnitusega turvaseadet? Kumb on turvalisem?

Mõlemad variandid on lubatud ja turvalised, juhul kui lapse turvaseade ning laps selle sees, on kinnitatud õigesti.

Kuna lapse turvaseadme kinnitamisel turvavöö abil tehti – ja tehakse siiani – palju vigu, siis võeti 1990ndate lõpust kasutusele Isofixi (International Standards Organisation FIX) süsteem.

Isofixi süsteemi abil on võimalik lapse turvaseade kinnitada istme külge lihtsamalt ning vigu tegemata.



Kõik autod (eriti vanemad mudelid) ei ole varustatud Isofixi kinnitustega. Kui autos on olemas Isofixi süsteemi kinnitused, siis on turvalisem osta lapse sõidutamiseks Isofixi kinnitusega turvaseade, mis on kindlalt paigal ka avariolukorras.

## **7. Kumb on turvalisem lapse sõidutamise turvaseade – alusega või aluseta turvahäll?**

Nii alusega kui ka aluseta turvahällid on lubatud ja turvalised, kui kinnitada nad sõidukisse õigesti. Vahe on kasutusmugavuses ja tarbija enda eelistuses. Kõik tüübikinnitatud turvaseadmed on turvalised ja me ei saa väita, et üks ei ole või on vähem turvaline. Vastasel juhul ei saaks need olla müügis ning sertifitseeritud.

## **8. Milline lapse turvaseade on kõige turvalisem?**

Mida peab arvestama turvaseadme valikul? Milliseid seadmeid soovitatakse?

Kõik sertifitseeritud turvaseadmed, mis vastavad lapse kaalule ja pikkusele ning on õigesti kinnitatud, on turvalised. Iga vanem peaks valima oma lapsele sobivaima turvaseade, võttes arvesse, et:

- turvaseade peab sobima lapsele, arvestades tema vanust, pikkust ja kaalu;
- turvaseade peab sobima olemasolevasse sõidukisse (kas sõidukis on või ei ole Isofixi kinnitused);
- Isofixi kinnitusega turvaseadmete paigaldamisel tehakse vähem vigu, kui kinnitamisel sõiduki turvavööga ning seetõttu võiks eelistada just selliselt paigaldatavat turvavarustust;
- turvatestide tulemused näitavad, et viiepunktiturvavöö süsteemiga turvaistmed on turvalisemad kui kolmepunktiturvavöö süsteemiga istmed;
- selja-, külje- ja peatugedega turvaistmed on turvalisemad kui ainult istmekõrgendus;
- turvaseadmete turvalisuse võrdlust saab vaadata näiteks internetist ADAC testide lehelt. Sealjuures on oluline teada, et mida väiksem on testitulemuse number, seda turvalisem see seade on, mitte vastupidi!

Isegi kui istmekõrgendus on seadusega lubatud, ei soovitata seda, eriti väikestele lastele. Turvalisem on last sõidutada pea-, külje- ja seljatoega turvaistmes. Sel juhul on kaitstud lapse vaagna, õla ja pea piirkonnad. Selja- ja külgtugedega istmel takistavad külgmised tugipostid last külgnakkupõrke korral ka akna klaasi löögist.

## **9. Millised lapse turvaseadmed ja nende rühmad on olemas?**

Kõik Eestis müüdavad turvaseadmed peavad vastama Euroopa turvanõuete standarditele R44/04 või R129 ja olema varustatud tüübikinnituse märkega.

Turvalisemad on turvaseadmed, mis on mõeldud konkreetsele vanuserühmale, mitte liialt suurele vanusevahemikule. On olemas ka turvaistmeid, millel saab reguleerida selja-, õla- ja



peatugede kõrgust ning laiust. Sellised istmed sobivad nii kaalukategooria alguses kui ka lõpus. Kindlasti ei tohi last liiga ruttu järgmise astme turvaseadmesse panna.

Turvahällid (0 ja 0+ rühm) on standardi R44/04 järgi mõeldud kasutamiseks lapse kehakaalu 10–13 kg täitumiseni. Standardile R129 vastavas turvahällis peab sõidutama last kuni 15. elukuuni (pikkusega kuni 83 cm).

Turvahälli tohib kasutada vaid seljaga sõidusuunas. Last ei tohi turvahällis sõidutada juhi kõrvalistmel, kui on aktiveeritud auto esiturvapadi (*airbag*). Kokkupõrke korral avanedes põhjustab see lapsele raskeid vigastusi.

Üldjuhul mahub laps turvahälli umbes 15. elukuuni. Kui lapse jalad hakkavad üle turvahälli alumise ääre ulatuma, ei ole see veel ohumärk. Lapse jalad võivad toetuda vastu istme seljatuge ning see ei vähenda lapse turvalisust. Kui lapse pea hakkab ulatuma üle turvahälli ülemise ääre, on turvahäll lapsele väike ja tuleb uue turvaseadme vastu välja vahetada.

Turvaistmed (selg sõidusuunas turvaiste, viiepunktiturvavööga turvaiste, löögipadjaga turvaiste, turvavööiste jne (I ja II rühm)) on mõeldud lastele alates umbes 9. kuust kuni 6. eluaastani.

Kuni 4. eluaastani on turvalisem sõidutada lapsi seljaga sõidusuunas turvaistmes. Nii on lapsele ohutum, sest kokkupõrge või järsu pidurduse korral võtab löögi enda peale turvaistme seljaosa, mitte lapse nõrk kael ja selgroog.

Paljude 15–36 kg kaalukategooria turvaistmete puhul saab liigutada nii pea- kui ka õlatugesid lapse suuruse järgi laiusesse ning kõrgusesse. See tagab lapsele kaitse kogu kaalukategooria ajal, mis tähendab, et ka kooliealine laps võib sõita turvaistmes.

Lisaturvalisuse annab igale mitmesse rühma kuuluvale turvaistmele selle omadus reguleerida selja-, õla- ja peatugede kõrgust ja laiust lapse proportsioonide järgi. Turvaistme juures on oluline vaadata lapse pikkust, sest kui lapse õlad on kõrgemal istme seljatoes olevatest õlarihmade aukudest, siis on turvaiste talle väike, isegi kui kaalu järgi veel sobiks.

Istmekõrgendus (II ja III rühm) vastab standardile ECE 44/04 ja on mõeldud lastele alates kaaluga 15 kg (4–12-aastased). Arvestama peab sellega, et istmekõrgendused ei paku lapse peale ja kaelale kokkupõrke korral mingit tuge ning kaitset nagu seda teevad pea- ja küljetugedega turvaistmed. Võimaluse korral tuleb eelistada lapse sõidutamiseks just neid, sest need on kordades turvalisemad kui istmekõrgendused.

## 10. Mida teha, kui laps ei ole nõus sõidu ajal turvaseadmes olema?

Lapsi peab sõidutama sobivas turvaseadmes alates sünnist. Kui seda kogu aeg teha, siis tekib sellest harjumus ning laps ei oskagi muud tahta. Arvestama peab sellega, et isegi ühel korral teisiti sõidutamine (näiteks ilma turvavööta või vales turvaseadmes) võib tekitada lapses edaspidi protesti ning valeharjumust, sest ta teab, et on võimalik ka muud moodi sõita.

Sõidutage lapsi ainult spetsiaalses turvaseadmes (ainult nii on ohutum) ning olge ise heaks eeskujuks ja kinnitage alati turvavöö!



## 11. Kas last võib sõidutada juhi kõrvalistmel?

Liiklusseadus ei keela lapsi sõidutada juhi kõrvalistmel.

Kui lapse pikkus ei võimalda teda nõuetekohaselt sõiduki turvavööga kinnitada, tuleb lapse sõidutamisel kasutada tema pikkusele ja kaalule sobivat turvaseadet. See nõue kehtib kõikide autoistmete kohta.

Ohutuse seisukohalt soovitame sõidutada lapsi tagumisel keskmisel istekohal, sest see on kõige turvalisem koht autos – kõige kaugemal võimalikest kokkupõrkekohtadest. Lapsed, kes istuvad keskmisel istekohal, on tavaliselt kõige vähem liiklusõnnetustes viga saanud.

Arvestama peab sellega, et liiklusõnnetuse korral võib sõiduki esiklaasist keegi või miski sisse paisata ning eesistujaid vigastada.

NB! Seljaga sõidusuunas paigaldatud turvaseadet ei tohi lapse sõidutamisel kasutada istekohal, mis on varustatud rakendusvalmis esiturvapadjaga. Väljalülitamise korral peab arvestama sellega, et tehnika võib rikki minna ning alt vedada.

## 12. Millisel istmel on lapsi kõige turvalisem sõidutada?

Ohutum on lapsi sõidutada autos tagumisel istmel, võimaluse korral keskel, mis on kaugemal võimalikest kokkupõrkekohtadest (eest ja külgedelt). Soovitame lapsi sellel kohal sõidutada vähemalt kuni 12-eluaastani.

Kui lapse turvaseade on Isofixi kinnitusega, kuid taga keskel selle tarbeks spetsiaalsed kinnitid puuduvad, siis tasub eelistada tagumist äärmist istekohta.

## 13. Kas istmekõrgendus (nn pepualus) on lapse sõidutamiseks turvaline ja millal võib seda kasutama hakata?

Istmekõrgendused vastavad standardile ECE 44/04 ja on mõeldud II ja III rühma lastele alates kaalust 15 kg vanuses (4–12aastased).

Seadus lubab lapsi sõidutada istmekõrgendusel alates kaalust 15 kg. Juhul kui laps kaalub 15 kg juba väga varases eas, siis peab arvesse võtma lapse vanust.

Istmekõrgenduse kasutuselevõtmisega ei tasu kiirustada, kuna see ei paku kaitset, mida annab seljataguse, õla- ja peatugedega turvaiste. Paljude 15–36 kg kaalukategooria turvaistmete puhul saab liigutada nii pea- kui ka õlatugesid lapse suuruse järgi laiusesse ning kõrgusesse. See tagab lapsele kaitse kogu kaalukategooria ajal, mis tähendab, et ka kooliealine laps võib sõita turvaistmes. Tänu peatugedele on sellised turvaistmed kordades turvalisemad kui istmekõrgendused, mis ei paku lapse peale ja kaelale kokkupõrke korral tuge ega kaitset. Need on ka mugavamad, sest laps saab toetada pea peatugede vahele ja pole vaja muretseda, et turvavöö lapse kaela soonib.





#### 14. Miks on lapse sõidutamine kuni nelja-aastaseni seljaga sõidusuunas ohutum?

Turvalisem on sõidutada väikelapsi seljaga sõidusuunas (SSS) kuni nende nelja-aastaseks saamiseni. See on kuni viis korda turvalisem kui lapse sõidutamine näoga sõidusuunas.

Selg sõidusuunas lapse turvaistmes funktsioneerib istme kest kaitsva kilbina ning neelab liiklusõnnetuse korral suurema osa löögijõust endasse ning sellega on pinge lapse kaelale ja seljale viis korda madalam võrreldes näoga sõidusuunas turvaistmega. Laps on samuti kaitstud vastu esiistet pörkamise või võimalike esiklaasist sõitjateruumi paiskuvate kildude eest.

SSS on arenenud riikides tõusev trend. Näiteks Rootsis (ka Norras) sõidutatakse enamik lapsi ainult seljaga sõidusuunas ning seetõttu on see väikelastega toimunud autoõnnetustes madalaimal kohal vigastuste ning surmade arvult terves Euroopas.

Hirm, et lapse jalad ei mahu ära või tal on ebamugav, on asjatu. Lapse jaoks on see tuttav looteasend. Praktika on näidanud, et sellises asendis ei ole lapse jalad sõidu ajal nii rahutud kui näoga sõidusuunas istudes. (PS. Rootsi laste jalad ei ole Eesti laste jalgadest lühemad!)

Tihti kardetakse, et lapsele ei meeldi seljaga sõidusuunas või tal on ebamugav. Laps, keda on tema esimese eluaasta sõidutatud turvahällis seljaga sõidusuunas, peab seda loomulikuks. Juhul kui last ei ole kordagi näoga sõidusuunas sõidutatud, ei teagi ta muud tahta, mistõttu ei tasu seda mis iganes põhjusel mitte kordagi teha.

[https://www.youtube.com/watch?v=N19T9PO8IFo&feature=emb\\_logo](https://www.youtube.com/watch?v=N19T9PO8IFo&feature=emb_logo)

PS. Seljaga sõidusuunas turvaseadet ei tohi lapse sõidutamisel kasutada istekohal, mis on varustatud rakendusvalmis esiturvapadjaga. See nõue kehtib kõigis sõidukites. Turvapadi peab olema välja lülitatud. Vastasel juhul võib laps saada liiklusõnnetuse korral turvapadja avamisel vigastusi, mis võivad osutada surmavateks. LS § 36 lg 6

#### 15. Kas last võib/on ohutu sõidutada turvaseadmes paksemate üleriidetega?

Väga oluline on, et turvaseadme rihmad oleksid võimalikult lapse keha ligidal ning paksud talveriided ei jääks rihmade ja lapse keha vahele. Vastasel juhul ei saa lapsele turvarihmasid nõuetekohaselt paigaldada ning liiklusõnnetuse korral vähendab see märgatavalt turvalisust. Seetõttu on soovitatav enne, kui panna laps turvaseadmesse, tal paksud üleriided seljast ära võtta.

Kui sõidutada last löögipadjaga turvaistmes ja paksude riidetega, siis ei ole löögipadi lapse kehale piisavalt lähedal.

Külma vastu aitab imikutel spetsiaalne sõidutamiseks mõeldud turvahälli soojakott (millel on sees turvarihmade kinnitamiseks mõeldud avad ning mille seljaosa ei ole pehme ja paks) ning natuke suuremate laste puhul varem ülessoojendatud auto või tekiga katmine.





## 16. Millistelt lehtedelt saab kõige paremat teavet lapse turvaseadmete turvatestide kohta?

Turvaseadme ostul peab arvestama selle turvalisust. Ka kasutamismugavus on oluline, kuid turvalisuse kõrval teisejärguline.

Kõige paremat teavet turvaseadmete kohta saab ADAC, ÖAMTC, Autoliito, Plus Testi testide lehtedelt.

ADAC 2020 turvatestide tulemused:

<https://www.adac.de/rund-ums-fahrzeug/tests/kindersicherheit/kindersitztest/>

Sealjuures on oluline teada, et mida väiksem on testi tulemuse number, seda turvalisem see seade on, mitte vastupidi!

## 17. Kas pärast liiklusavariid tuleb lapse turvaseade välja vahetada?

Liiklusõnnetuse hetkel sõidukis olnud turvasüsteeme (turvavööid, turvapatju, lapse turvaseadmeid) ei tohi ise parandada.

Kui lapse turvaseade on olnud liiklusõnnetusse sattunud sõidukis, siis tuleb selle edasisel kasutamisel lähtuda turvaseadme tootja juhistest. Kui kokkupõrke ajal ei saanud turvaseadmele mõjuda tavapärase kasutusega võrreldes oluliselt erinevad jõud, ei ole üldjuhul põhjust ka seadet välja vahetada.

## 18. Kas lapse sõidutamiseks võib soetada kasutatud turvaseadet?

Kasutatud turvaseadet võib lapse sõidutamiseks kasutada, kui on teada selle ajalugu ning säilivusaeg ei ole läbi. Peab teadma, et see konkreetne turvaseade ei ole olnud avarii läbi teinud autos, kukkunud kõrgelt alla, hoitud kas liiga niiskes või liiga kuumas kohas või päikese käes. Seetõttu soovitame mitte eelistada lapse turvaistmete soetamist järeלטurult.

Kui siiski valida kasutatud turvaseade, peab teadma ja jälgima mitut asjaolu.

- Seadme vanus: üldiselt soovitavad tootjad kasutada lapse turvaseadmeid olenevalt seadmest mitte üle 5–10 aasta. See on tingitud seadme osade kulumisest ja võimalikest nõrgenenud osadest. Järgima peab seadme tootja kasutusjuhendit.
- Seadme ajalugu: näiteks kas see on olnud liiklusõnnetuse ajal sõidukis. Kahjustused (nt mikromõrad) ei pruugi olla silmaga nähtavad.
- Peab olema kindel, et kõik turvaseadme osad on alles.
- Seade peab vastama ELi standarditele.
- Seade peab sobima autosse ja lapsele.
- Olemas peab olema seadme kasutusjuhend. Kasutusjuhendi puudumine võib tingida seadme vale paigaldamise autosse ega taga lapse sõidutamisel tema turvalisust.



Kui siiski on soov osta just kasutatud seade, tuleb seda teha mõnelt enda pereliikmelt või lähedaselt sõbralt, kui saab olla täiesti kindel selle kõigile nõuetele vastavuses.

## 19. Kui pikk on ühe lapse turvaseadme eluiga või millal on see aegunud?

Ükski lapse turvavarustuse seade ei ole igavene.

Igal turvaseadmel on oma eluiga ehk soovituslik kasutusaeg, mis on kirjas selle kasutusjuhendis, kus tootja kirjeldab toote kasutamise nõudeid. Enamasti on turvaseadmete kasutusaeg umbes 7–10 aastat (põhjastatud materjalide kulumisest, osade väsimisest, rebenditest jne).

Pärast lubatud kasutusaja lõppu tuleb turvaseade hävitada. Selleks et seade ei satuks uuesti pahaaimamatult kellegi teise kasutusse, soovitame turvaseadme rihmad enne ära viskamist läbi lõigata.

## 20. Kuidas peab sõidutama taksos alla kolmeaastast last?

Sõiduautos (sh taksos) ei tohi alla kolmeaastast last sõidutada istekohal, millel puudub turvavöö. Kui lapse pikkus ei võimalda teda nõuetekohaselt turvavööga kinnitada, tuleb kasutada tema pikkusele ja kaalule vastavat turvaseadet ka taksos.

Erand takso tagaistmel: alla kolmeaastase lapse sõidutamisel ei ole lapse turvaseadme kasutamine kohustuslik. Teda võib sõidutada turvavööga kinnitatud täiskasvanud sõitja süles, juhul kui süles on ainult üks laps.

Taksos üle kolmeaastaseid lapsi sõidutades tuleb vähemalt üks laps kinnitada istmekõrgenduse ning olenevalt lapse kasvust kas täiskasvanu turvavöö või turvaseadmega. Ülejäänud lapsed peavad olema kinnitatud turvavööga. LS § 36 (7, 9)

Laste ohutuse seisukohalt ei ole soovitatav kunagi ühtegi last süles sõidutada, sest:

- kui laps istub turvavööga kinnitamata täiskasvanu süles, muljutakse ta kokkupõrkes täiskasvanu ja auto sisustuse vahele;
- kui laps ja teda süles hoidev täiskasvanu on kinnitatud ühe ja sama turvavööga, surutakse laps kokkupõrkes täiskasvanu ja turvavöö vahele ning mõlemad võivad saada üliraskeid vigastusi;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, ei jõua viimane teda kokkupõrkes üldjuhul kinni hoida. Katsed on tõestanud, et täiskasvanud inimene ei suuda kinni hoida 8 kg kaaluvat last juba kiirusel 24 km/h toimunud kokkupõrkes;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, siis väiksema kiiruse juures toimuva liiklusõnnetuse hetkel haarab täiskasvanu lapsest instinktiivselt nii kõvasti kinni, et võib haardega last vigastada.



## 21. Kas Eestis on olemas seadus, mis keelab rinnakuklambri kasutamist?

Kõik Eestis müüdivad turvaseadmed peavad vastama Euroopa turvanõuete standarditele R44/04 või R129 ja olema varustatud tüübikinnituse märkega. Rinnakuklamber iseseisvalt ei ole turvaseadmete tüübikinnituse mõistes turvaseade. Kui Teie lapse turvaseadme komplekti kuulub rinnakuklamber, siis see on turvasüsteemi üks osa ning seda võib kasutada.

## 22. Kas Uberi või Taxify teenust pakkuvast autos võib alla kolmeaastast last sõidutada tagaistmel ilma turvaseadet kasutamata?

Takso tagaistmel alla kolmeaastase lapse sõidutamisel ei ole lapse turvaseadme kasutamine kohustuslik. Alla kolmeaastast last tohib takso tagaistmel sõidutada täiskasvanud sõitja süles tingimusel, et last süles hoidev sõitja on turvavööga nõuetekohaselt kinnitatud ja tema süles on üks laps. LS § 36 (9)

Uberi ja Taxify süsteemiga liitunud autodes võib alla kolmeaastast last sõidutada tagaistmel ilma turvaseadet kasutamata, kuna infoühiskonna teenuse vahendusel tellitavatele ja arveldavatele sõidukitele Uber ja Taxify kehtivad samad reeglid (sh reeglid turvatooli kasutamise kohta) nagu tavataksodele.

Siiski tuleb arvestada, et turvaseadet kasutamata on laps sõidukis täiesti kaitsetu. Enamikus Eestis toimunud liiklusõnnetustes, kus lapsed autosõidul viga said, on tuvastatud nende sõidutamine turvaseadet kasutamata. Nii lapsevanemana kui ka autojuhina on meil kohustus kaitsta kõiki vähemkaitstud liiklejaid.

Risk liiklusõnnetusse sattuda on ka lühemaid vahemaid läbides või väiksemal kiirusel sõites.

## 23. Kuidas peab bussis väikelast sõidutama?

Kui lapse pikkus ei võimalda teda nõuetekohaselt bussi turvavööga kinnitada, siis on lapsevanemal oma lapse ohutuse tagamiseks otstarbekas võtta kaasa lapse pikkusele vastav turvaseade. Enamiku busside esiistmetel ja osa busside kõikidel istmetel on olemas kolmepunktiturvavöö, millega turvaseadet kinnitada. Kui bussis on kahepunktiturvavöö, siis tuleb laps kinnitada sellega. Juhul kui spetsiaalset lapse turvaseadet ei ole võimalik bussi kaasa võtta ja istekohal on kolmepunktiturvavöö, siis on turvalisem kinnitada laps kolmepunktiturvavööga nii, et selle diagonaalrihm on lapse selja taga. Üle kaela jooksva turvavöö diagonaalrihma tõttu võib laps kokkupõrke korral vigastusi saada. Koolibussidele esitab nõuded selle tellija ehk kohalik omavalitsus või ühistranspordikeskus.

Transpordiamet on selleks andnud oma soovitused:

<https://www.liikluskasvatus.ee/et/opetajale/3/oppereisid-ja-ekskursioonid>



## 24. Kuidas peavad lapsed sõitma koolibussis?

Igas sõidukis, kus on turvavöö, tuleb see kinnitada. Nii ka bussis! Kõik bussis viibijad peavad turvavöö olemasolul selle kinnitama. Ka siis, kui ise olla turvavööga kinnitatud, kuid keegi teine on kinnitamata, on see ohtlik, sest kinnitamata sõitja võib kokkupõrke korral teistele otsa paisata ning neid vigastada. Kui keegi sõitjatest on jätnud turvavöö kinnitamata, siis võib seda talle meelde tuletada.

Sõites tuleb seljakott seljast ära võtta ning panna see taha pakiruumi või põrandale istmete vahele. Kui jätta kott selja ja istme vahele ning kinnitada ennast turvavööga, võib see lõppeda rinnakorvi ja roiete raskete vigastustega, kuna sõitja jääb kokkupõrke korral turvavöö ja seljakoti vahele.

Seista on lubatud ainult nendes bussides, mille kiirus on alla 60 km/h. Sõidu ajal on bussis ohutum istuda, sest äkkpidurduse korral võib kukkuda ja viga saada.

## OHUTUM AUTOSÕIT – peatugi, pagas ja lemmikloom

### 25. Milline on sõiduki peatoe õige kõrgus?

Peatugi peab olema vähemalt pealaega tasa või natuke kõrgemal.

### 26. Kuidas kinnitada ja paigutada sõidu ajaks lahtised esemed õigesti?

Kõik lahtised esemed tuleb sõidu ajaks kinnitada, kasutades selleks konkreetse sõiduki võimalusi.

Ohutum on võimalikult palju asju paigutada pakiruumi. Esemed tuleb jaotada pakiruumis ühtlaselt ning rasked esemed tuleb paigutada võimalikult ettepoole. Tänapäeva autodel on asjade kinnitamiseks eri võimalusi: pakiruumi jagaja, vahesein, turvavõrk, kinnitusvõrgud ja -konksud, plastist või kangast kastid, panipaigad ja -taskud jne.

Auto sõitjateruumis olevad asjad on ohutum panna põrandale või kinnitada turvavööga istmele, väiksemad esemed (nt telefon, veepudel) tuleb paigutada hoidjatesse (joogihoidik, prillilaegas, võrkpanipaik, kindalaegas jne).

Autos või ühissõidukis sõites tuleb seljakott seljast ära võtta ning panna see taha pakiruumi või põrandale istmete vahele. Kui jätta kott selja ja istme vahele ning kinnitada ennast turvavööga, võib see lõppeda rinnakorvi ja ribide raskete vigastustega.

Kinnitamisenõue kehtib ka lapse turvaseadmetele, milles last parajasti ei ole. Turvaseadmed peavad olema sõidu ajaks kinnitatud kas Isofixi kinnituse või auto turvavööga. Sageli võetakse laps turvaseadmeist välja, kuid jäetakse turvaseade lahtiselt autoistmele. Sellisel juhul on see turvaseade auto sõitjateruumis lahtine ese ning ohustab avariilukorras kõiki sõidukis viibijaid.



## 27. Kuidas peab sõidukis lemmikloomi transportima?

Lemmikloom tuleb sõidu ajaks kinnitada, sest kokkupõrke korral paiskub kinnitamata loom sõidukis oma kohalt, vigastades või tappes enda ning teised autos viibijad. LS § 34 (1 ja 6)

Samuti võib vabalt autos liikuv loom häirida juhi tähelepanu nii meeleliselt kui ka füüsiliselt, näiteks ehmuv kass võib juhile küüntega näkku või jalga karata jne. Liiklusõnnetuse korral võib kinnitamata šoki seisundis loom olla ohuks ka abistajatele (päästjad või kiirabiarstid) neid rünnates. Kui loom takistab abivajajatele abi andmist on politseil õigus loom enesekaitseks kahjutuks teha, näiteks maha lasta.

Võimalused, kuidas oma lemmikut ohutult transportida

- **Loomapuur:** looma transportimiseks on kõige turvalisem loomapuur. See tuleb eraldi kinnitada, milleks on palju võimalusi. Auto sõitjateruumis saab selle kinnitada turvavööga või suruda kinni esi- ja tagaistmevahele põrandale. Pagasiruumis saab loomapuuri kinnitada rihmade abil koormakinnituse aasade külge. Puur välistab lemmiklooma paiskumise avarii korral, millega päästate looma elu ja kaasliiklejate tervise või elu. Ka on loomapuuriga harjunud lemmikloom sõidu ajal rahulikum.
- **Pagasiruum:** kui looma transporditakse auto pagasiruumis, mida eraldab sõitjateruumist vaid istme seljatugi või kangast võrk, tuleb loom seal kinnitada spetsiaalse rihma või traksidega transpordirihmadega kinnitatud puuris. Vastasel juhul vigastab kokkupõrke korral sõitjateruumi paiskuv loom sõitjaid, kuna ei võrk ega tagumise istme seljatugi ei pea sellele koormusele vastu.
- **Turvatraksid:** arvestama peab sellega, et mida pikem on turvatrakside rihm, seda kaugemale saab kokkupõrke korral paisata sellega kinnitatud loom. Nii võib ta vigastada sõitjaid kelleni ta ulatub.